

1972-01-01

สัมมนา : ปรัชญาการศึกษาชั้นมหาวิทยาลัย

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/cujss>



Part of the [Social and Behavioral Sciences Commons](#)

Recommended Citation

(1972) "สัมมนา : ปรัชญาการศึกษาชั้นมหาวิทยาลัย," *Journal of Social Sciences*: Vol. 9: Iss. 2, Article 5.
Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/cujss/vol9/iss2/5>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Social Sciences by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.



Chulalongkorn Journal Online

Office of Academic Resources

Chulalongkorn University



Article Information:

To cite this document: (1972). สัมนา : ปรัชญาการศึกษาชั้นมหาวิทยาลัย.
Faculty of Political Science (JSS), 9(2), 31-44

Date received:

Date revised:

Date accepted:

License and Terms:

This is an Open Access article under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>). Please note that the reuse, redistribution and reproduction in particular requires that the authors and source are credited.

สัมนา : ปรัชญาการศึกษาชั้นมหาวิทยาลัย*

สัมนา ณ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันพุธที่ 29 ธันวาคม 2514 เวลา 14.00 - 16.00 น.

ผู้ร่วมสัมนา - บัณฑิต บุญนาค ศาสตราจารย์
และหัวหน้าแผนกวิชาเศรษฐ-
ศาสตร์ระหว่างประเทศ คณะ
เศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

- วิทย์ วิศทเวทย์ รองศาสตรา-
จารย์ หัวหน้าแผนกวิชา
ปรัชญา คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- กอปร กฤตยาภิรม ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์แผนกวิชาฟิสิกส์
คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์แผนกวิชาเศรษฐ
ศาสตร์ระหว่างประเทศ คณะ
เศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

ฉัตรทิพย์ ปรัชญาการศึกษาชั้นมหาวิทยาลัย
ควรเป็นอย่างไร โดยเฉพาะในประเทศไทย?
วิทย์ ตามความเข้าใจของผม การศึกษาเป็น
กิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ การที่เราจะทำ
อะไรก็ต้องมีความมุ่งหมายว่าเราทำสิ่งนี้เพื่อ
อะไร ฉะนั้นเราจะรู้ได้หรือว่าเราควรจะศึกษา
หรือเราจะจำกัดการศึกษาในรูปใดถ้าเราไม่คิ
ปัญหาเสียก่อนว่ามนุษย์เรามีชีวิตเพื่ออะไร
ปรัชญาการศึกษาบางสำนัก เช่น แกทอลิก มี
ว่ามนุษย์เกิดมาเพื่อมีชีวิตอยู่ในโลกหน้าไปอยู่
ในอาณาจักรของพระเจ้า การศึกษาของ
พวกเขาก็จะจำกัดไปในทำนองนั้น ส่วนพวก
Pragmatism เห็นว่ามนุษย์เกิดมาเพื่อปรับตัว
ให้เข้าอยู่ในสังคมได้หลักสูตรของเขาก็จะเพ่ง
ไปในจุดนั้น ผมไม่แน่ใจว่าวันนี้เราจะพูดถึง
ถึงเรื่องปรัชญาการศึกษาของไทยควรเป็น
อย่างไร หรือว่าปรัชญาการศึกษาในชั้นอุดม
ศึกษาทั่วไปควรเป็นอย่างไร เราควรจำค้วง
ของเราหรือไม่

* การสัมนาครั้งนี้จัดโดยฝ่ายปฏิคม ตามกมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ด้วยความร่วมมือของวารสารสังคมศาสตร์

บ๊องอัย กรับ ผมอยากเสริมประเด็นนี้เหมือนกัน ถ้าเวลาเราจำกัดเราคงจะพูดไม่ได้ทั้งหมด เราอาจจะเฟื่องเฟื่องปรัชญาการศึกษาในชั้นอุดมศึกษาในสภาพสิ่งแวดล้อมของเรา คือไม่ถึงกับว่าเราจะพิจารณาในชั้นสุดท้ายว่ามันจะสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างไร ถ้าเราจำกัดได้เราก็อาจพูดให้อยู่ในขอบเขตที่เราจะแสดงความเห็นกันได้

กอบร ผมมีความคิดอย่างเดียวกัน โดยพื้นฐานการศึกษาผมไม่อยู่ในฐานะที่จะวิจารณ์ถึงข้อคิดแก่นแท้ของนักปรัชญาได้ ผมมีความรู้สึกต้องการแนวคิดกว้าง ๆ เช่น บทบาทสถาบันการศึกษาชั้นสูงระดับมหาวิทยาลัยนั้นมีอะไรบ้าง ผมมีข้อเสนอคิดสิ่งแรกที่น่าจะคิดถึงเมื่อเอ่ยถึงคำว่ามหาวิทยาลัยได้แก่คำว่า *ความรู้* คนในมหาวิทยาลัยทั่ว ๆ ไปน่าจะเชื่อว่าความรู้เป็นสิ่งพึงปรารถนา ความรู้ที่ผมหมายถึงความเข้าใจซึ่งได้จากการใช้เหตุผลพิจารณาในเรื่องของมนุษย์ เรื่องของสังคมมนุษย์ และเรื่องของโลกกายภาพทั่ว ๆ ไป อันเหตุที่ทำให้ผมพูดว่าความรู้เป็น สิ่งพึงปรารถนาเพราะผมมีความรู้สึกว่าคุณจะ เป็นหนทางที่จะทำให้มนุษย์พัฒนาไปสู่ภาวะสุดท้ายที่มนุษย์ปรารถนาได้ และในระบับ

ปัจจุบันที่ใกล้ตัว ความรู้เป็นอุปสรรคแก้ไข ปัญหาเฉพาะหน้ากับใช้สร้างอนาคต *วิทย์* ถ้าอย่างนั้น อาจารย์ก็อปริกกว่าความรู้มีค่าในตัวของมันเองหรือว่ามันมีค่าเป็นแค่เพียงอุปสรรคที่จะรับใช้อะไรของสังคมหรือของคนแต่ละคน

กอบร ผมคิดว่าความรู้มีค่าทั้งสองแง่ และบทบาทของมหาวิทยาลัยที่สำคัญที่สุดก็คือการเกี่ยวข้องกับความรู้ ขยายความรู้ ส่งเสริมให้คนมีความรู้มากขึ้น และการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ด้วย

บ๊องอัย ผมเข้าใจว่าคำว่าความรู้ของอาจารย์ กอบรกินความกว้างขวางเหลือเกิน อย่างเช่น ถ้าคนเรารู้วิธีปฏิบัติตัวต่อสังคมหรือรู้วิธีการเป็นผู้นำหรือว่ามีความรู้ทางด้านอื่นก็มีลักษณะเป็นความรู้ตามความหมายของอาจารย์ กอบร ไม่ทราบว่าใช่หรือไม่ แต่ผมมองความรู้แคบกว่าอาจารย์กอบรซึ่งผมจะได้กล่าวต่อไปภายหลัง

ฉัตรวิทย์ ผมก็เห็นด้วยกับอาจารย์กอบรถึงความสำคัญของความรู้ แต่ในโรงเรียนมัธยม ประถมเขาก็เน้นความรู้เหมือนกัน ผมจึงอยากถามว่าความรู้สำหรับมหาวิทยาลัย ความรู้ในชั้นสูงนี้แตกต่างไปอย่างไร

บ๊องอัย ผมรู้สึกว่าคุณอาจารย์อุปมาถึงความรู้ทุกคำนอกจากสาขาวิชาที่ตัวเองชำนาญแล้ว ก็รู้คำอื่นด้วย เพื่อให้เป็นคนโดยสมบูรณ์ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว

กอบปร ผมมีเจตนาที่จะให้รวมความรู้สองชนิด คือความรู้ทั่วไปหรือความรู้รอบ กับความรู้เฉพาะที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง เพราะว่าผมมองความรู้ในแง่เป็นอุปกรณ์ปัญหาของสังคม และที่จะใช้สร้างพื้นเพสังคมในอนาคต ความจริงความรู้ที่ผมเอ่ยนั้นหมายถึงกว้าง ๆ คือ ผมมีเจตนาครอบคลุมทั้งสาขาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ทั้งในแง่พื้นฐานและประยุกต์ แต่ก็ได้จำกัดของอีกหลายอย่างออกไปนอกขอบข่ายความสนใจของมหาวิทยาลัย อย่างเช่นความรู้ที่ได้มาโดยไม่ได้อาศัยระบบการใช้เหตุผล จะเป็นความรู้ที่รับโดยตรงจากพระเจ้าหรือจากระบบอะไรก็ตาม

ฉัตรทิพย์ อันนี้รู้สึกว่ามีปัญหาอะไรใช้ไหมครับว่า *ความรู้* เป็นจุดเน้นที่สำคัญของมหาวิทยาลัย

วิทย์ ผมอยากวกเข้ามาหาประเด็นที่อาจารย์ฉัตรทิพย์เสนอขึ้นมาเมื่อก่อนว่า การศึกษาในชั้นอุดมศึกษานี้แตกต่างกับการศึกษาในชั้นต่ำกว่าอย่างไร แตกต่างในชั้นระดับสูงกว่าหรือแตก

ต่างในแง่ของชนิดต่างกัน ต่างโดยชนิดหรือโดยระดับ และอีกประเด็นก็คือว่า เมื่อที่เราบอกว่าความรู้ในมหาวิทยาลัยนั้น ที่อาจารย์อุปมาบอกว่าความรู้มีค่าในตัวของมันเอง เพราะว่าเรารู้แล้วเรารู้สึกพอใจ อันที่จริงทุกคนทำอะไรก็ด้วยความพอใจด้วยความสุขของตัวเองทั้งนั้น แต่ความสุขบางครั้งของคนเราอยู่ที่การได้รู้อะไรและพอใจเพียงแค่นั้น ไม่เกี่ยวกับการที่เราจะเอาความรู้ไปใช้อะไร ที่นี้ผมอยากจะเสนอประเด็นขึ้นมาว่าในมหาวิทยาลัยควรจะส่งเสริมความรู้ประเภทใดมากกว่า หรือว่าความรู้ประเภทใดไม่ควรส่งเสริมเลยหรือว่าในอัตราส่วนที่ต่างกันอย่างไร เป็นปัญหาสำคัญ เพราะว่าอันที่จริงปัญหานี้คือปัญหาอัตราส่วนระหว่าง specialization กับ general education

กอบปร ผมขอเสนอความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการศึกษาในมหาวิทยาลัยแตกต่างกับในโรงเรียนอย่างไร ผมมีความรู้สึกการศึกษานั้นต่อเนื่องกันและความแตกต่างเป็นไปอย่างช้า ๆ ตามความรู้สึกผมนั้น การศึกษาในระดับโรงเรียนเป็นการศึกษาในระดับความรู้ทั่วไป คือความรู้รอบมากกว่า กับอีกส่วนหนึ่งของการศึกษาเป็นการปูพื้นฐานที่จะไปศึกษา

วิชาชีพเฉพาะ แต่เมื่อเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย
จึงจะเป็นการเริ่มศึกษาวิชาชีพเฉพาะโดยตรง
ซึ่งการศึกษาในระดับต่ำกว่ามหาวิทยาลัยไม่
ค่อยได้ทำมากนัก (นอกจากวิชาพิเศษบางชนิด
ซึ่งไม่ต้องใช้เวลาเรียนมาก เช่นวิชาช่างฝีมือ)
ส่วนประเด็นที่สอง ผมก็เห็นว่ามหาวิทยาลัยน่าจะ
จะมีการให้ความสำคัญทั้งสองแง่ คือให้มีทั้ง
ความรู้เฉพาะและความรู้รอบ ที่แล้วมา
มหาวิทยาลัยของเราให้ความสำคัญของวิชาชีพ
มาก และให้ความสำคัญวิชาทั่วไปน้อย แต่
ผมคิดว่าอัตราส่วนควรจะเปลี่ยนแปลงให้วิชา
ทั่วไปมากขึ้นด้วย เหตุผลที่ว่ามนุษย์ไม่ได้อยู่
คนเดียวในสังคม แต่มีการอยู่ร่วมกันและ
การมีความรู้รอบจะทำให้ทักษะหน้าที่กว้างขวาง
สามารถเป็นสมาชิกของสังคมโดยสมบูรณ์ รวมทั้ง
ยังได้รับความสุขจากชีวิตของตัวเองมากขึ้น
ด้วยความรู้รอบอย่างที่อาจารย์วิทย์พูดมา
บ้างอัย ผมมองเห็นว่าความรู้เพื่อความพอใจ
ของตัวเองเป็นอย่างหนึ่ง และความรู้ที่จะใช้
เป็นอีกอย่างหนึ่ง ในทัศนะของผมอยากจะ
เน้นความสำคัญของความรู้ที่จะใช้มากกว่า
ความรู้เพื่อการพอใจของตนเอง ผมหมายความว่า
ความรู้ที่ใช้อาจจะแบ่งได้เป็น 2 อย่าง
คือ ใช้ ให้เรา ปฏิบัติงาน หรือมี อาชีพ ได้เต็ม

ภาคภูมิมีประสิทธิภาพสูง และอีกอย่างคือใช้
เพื่อสังคมเป็นส่วนรวม การรับใช้สังคมผม
มองในแง่ที่ว่าเราอาจถ่ายทอดความรู้สู่สังคม
เราอาจจะให้อัตราส่วนความรู้ทั้งสองชนิดเช่น
70 : 30 เป็นต้น ส่วนความรู้ให้ความพอใจ
แก่ตัวเองอาจจะมองได้ในอีกแง่ว่า คือทำให้
ตัวเองเป็นบุคคลโดยสมบูรณ์ หรือจะหมายถึง
ความว่าความพอใจแก่ตัวเอง ไม่ได้ใช้อะไร
ผมยังสงสัยว่าความพอใจตัวเอง ที่อาจารย์
วิทย์ตั้งปัญหาตามนั้นคืออะไรกันแน่

วิทย์ ผมยกตัวอย่างได้ครับ เช่นวิชาดนตรี
ถ้าผมได้รู้จักดนตรีแล้ว และเราก็นับเคยเราก็
จะชื่นชมมันได้ การที่เราได้รู้ว่าคดนตรีอย่างนี้
ทำให้เราพอใจได้ ความรู้อย่างนี้ผมถือว่าสิ้นสุด
ที่ตัวเอง เมื่อเราชื่นชมดนตรีหรือภาพนั้น
เราไม่ได้ใช้ความรู้นั้นไปใช้อะไร มันสิ้นสุดที่
ตัวเอง ในโลกสมัยใหม่ซึ่งเทคโนโลยีก้าวหน้า
ความสะดวกสบายต่าง ๆ มีมากทำให้มนุษย์
ผูกพันกับวัตถุเหล่านั้นมากขึ้นทำให้คนรู้สึกว่าวุ่น
เนื่องจากความพอใจของเขาส่วนใหญ่มาจาก
ภายนอก แต่ผมคิดว่าถ้าคนที่จบมหาวิทยาลัย
ได้คุ้นเคยกับความรู้หรือสิ่งต่าง ๆ ที่มันสิ้นสุด
ที่ตัวมันเองถ้าเขาสามารถชื่นชมกับสิ่งเหล่านั้น
ได้ จะเป็นการถักทอหรือลดความพอใจ

ของสิ่งที่มาจากภายนอกได้บ้าง ผมมองตามทัศนะของศาสนาพุทธที่ว่า ความต้องการของมนุษย์จากสิ่งนอกกายไม่มีวันสิ้นสุดได้ ฉะนั้นมนุษย์จำเป็นต้องหาสิ่งที่สิ้นสุดในตัวเอง และผมคิดว่า การให้โอกาสนักศึกษาได้ศึกษาสิ่งเหล่านี้เป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้มนุษย์เราอยู่ในโลกสมัยใหม่ได้ด้วยความพอใจตามควร ทั้งนี้มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญแก่สิ่งเหล่านี้บ้าง ควรให้นิสิตคณะต่าง ๆ ได้รู้จักกับสิ่งสุนทรเหล่านี้ ทำให้เขาอยู่ในโลกสมัยใหม่ได้อย่างมีความพอใจในตัวของตัวเองพอสมควร

ฉัตรทิพย์ อยากถามอาจารย์วิทย์ว่า ความรู้ที่อาจารย์ว่าค่าเกินข้างสิ้นสุดในตัวเองนั้น หมายความว่าไม่มีการวิเคราะหืต่อใช้ไหม

วิทย์ ผมหมายถึงในแง่ที่ว่า ผมเรียนวรรณคดีบทร้อยกรองร้อยแก้วที่ไพเราะ ผมก็คุ้นเคยกับสิ่งเหล่านี้ ทำให้ผมมีความสุขกับสิ่งเหล่านี้ได้

ฉัตรทิพย์ แล้วอาจารย์หยุดแค่นั้นหรือไม่
บ๊องอัย ผมว่าไม่หยุดเพียงแค่นั้น เช่นในที่สุดเราก็อาจจะเปรียบเทียบว่าคำร้อยกรองอันนี้เป็นอย่างไรเมื่อเทียบกับอันอื่น

วิทย์ ถ้าอาจารย์หมายความว่าในแง่นั้นก็เกินไปได้ แต่ถึงแม้จะวิเคราะห์เช่นนั้นก็สิ้นสุดใน

ตัวของมันเอง ไม่เหมือนกับที่เราต้องการอะไรอย่างที่เป็นเนื้อเป็นหนัง เป็นตัวเป็นตน *กอป/ร* ขอสนับสนุนครับ ผมเข้าใจว่าสิ้นสุดในแง่ที่ว่าจะไม่คิดเอาความรู้นั้นไปทำประโยชน์อะไรทันที แต่ในแง่ intellectual activities อาจต่อไปได้ ผมอยากขยายความว่าความพอใจที่จะได้จากความรู้ประเภทนี้ ไม่จำเป็นต้องจำกัดแค่เฉพาะวิชาสุนทรียศาสตร์เท่านั้น ผมขอยกตัวอย่างเช่น ถ้าได้เรียนวิชา physics และมีความเข้าใจเรื่องอวกาศและเวลาของ *ไอน์ไตน์* และได้เข้าใจโครงสร้างของสสารทั้งเอกภพว่ามีตั้งแต่ขนาดเล็กมากถึงขนาดใหญ่มาก และมองเห็นว่าตัวของเรามีขนาดอยู่แค่ไหนในเอกภพอย่างไรทั้งในอวกาศและเวลา ผมรู้สึกว่าการที่เราสามารถคิดถึงเรื่องอย่างนี้เป็น enjoyment อย่างหนึ่งของมนุษย์ หรือการได้มีโอกาสรู้ถึง Logical argument ทางคณิตศาสตร์บางอันที่มีความกระตือรือร้นสนุกสนานในตัวของมันเอง ก็ให้ความสุขได้เหมือนกัน

วิทย์ ผมเห็นด้วยกับอาจารย์กอป/ร ผมคิดว่าที่ผมเสนอกับอาจารย์กอป/รเสนอนั้นเหมือนกัน เราควรส่งเสริมให้นักศึกษาในมหาวิทยาลัยได้ชื่นชมสิ่งที่มีค่าในตัวของมันเองบ้าง

กอบ/ร intellectual activities... ถ้าฟังคำมันเองส่วนหนึ่งก็มีค่าและไม่จำเป็นต้องมีผลพลอยได้ออกมาเสมอไป

ฉัตรทิพย์ เรามักจะแยกแยะออกมาเป็นความรู้โดยตัวเองและความรู้เพื่อไปทำอะไร การแยกเช่นนี้จำเป็นที่สุดหรือเปล่า เพราะท้ายที่สุดจะเป็นความรู้อันเดียวกันนั่นเอง ความรู้เป็นของกลางเรารู้แล้วเราจะชื่นชมเฉย ๆ หรือเราจะใช้ มันก็ความรู้อันนั้นแหละ แต่การที่ไปเน้นว่ามี 2 ทาง จะมีข้อเสียอันหนึ่งว่าทำให้เรารู้สึกว่ามีความรู้ 2 ส่วนด้วยกันแล้ว เราอาจเรียนความรู้ภาคปฏิบัติโดยไม่ต้องฟังความรู้ทางทฤษฎีความเข้าใจ เป็นการเน้นที่ผิด เพราะความรู้ทางปฏิบัติที่ไม่มีความเข้าใจอยู่เบื้องหลังก็จะปฏิบัติไม่ถูกต้อง

กอบ/ร ผมรู้สึกว่าคุณนี่มีความจำเป็นต่องานนั้น ผมคิดว่าความรู้บางชนิดมีลักษณะแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ทันทีและบางชนิดก็มีลักษณะที่ว่าเรามองไม่เห็นทางที่จะใช้ประโยชน์ได้ทันที เพราะฉะนั้นที่แล้วมาความรู้ประเภทที่มีลักษณะใช้งานได้ทันทีจึงได้รับการส่งเสริมมากจนถึงขั้นล้มความรู้อีกประเภทหนึ่ง ระยะเวลาจึงกลายเป็นว่ามีความจำเป็นต่องานทุกความแตกต่างอันนี้ให้เห็นว่าอีกอย่างก็มีความสำคัญต้อง

สนับสนุนด้วย

บ๊อยชัย ผมเห็นด้วยในแง่ที่ว่าเราควรมีแนวทางที่จะจัดหลักสูตรหรือเตรียมแผนการที่จะสอนนิสิตว่าความรู้ที่เราต้องการจะให้นั้น กำนไทมากน้อยเพียงแค่ไหน ผมคิดว่าในแง่เปอร์เซ็นต์แล้วควรมีน้อยแตกต่างกันอาจเป็น 70 : 30 แล้วแต่สาขาวิชา

กอบ/ร ผมว่าในทางปฏิบัติก็ต้องออกมาว่าสาขาวิชาต่าง ๆ ให้น้ำหนักในวิชาต่าง ๆ ไม่เท่ากัน แต่ผมมีคำถามว่ามหาวิทยาลัยควรกำหนดเกณฑ์ค่าไว้หรือไม่ เช่นกำหนด absolute minimum ของสาขาใดสาขาหนึ่งต้องไม่ต่ำกว่า 20%

บ๊อยชัย ผมอยากวกกลับมาประเด็นนี้อีกนิว่าเราคงจะหลีกเลี่ยงสภาพเศรษฐกิจสังคมไม่พ้นว่าการจกน้ำหนักรวมทั้งสองอย่างเราต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมว่าประเทศของเราเป็นอย่างไร เช่นประเทศเราก่อนข้างยากจน ความจำเป็นที่เราจะมีผู้สำเร็จการศึกษาไปทำงานอย่างมีประสิทธิภาพอาจต้องการแรงงานที่ไปประกอบอาชีพมากกว่าที่เราจะเน้นถึงความรู้เพื่อความรู้ของตนเอง เช่นการจัดหลักสูตรในชั้นปริญญาตรีของอังกฤษและออสเตรเลีย ซึ่งเน้นวิชาเฉพาะเพื่อให้ผู้สำเร็จมีประสิทธิภาพ

เพียงพอที่จะออกไปประกอบอาชีพเมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไป เช่น ในสหรัฐฯ ชั้นปริญญาตรีเขาอาจเห็นความพอใจตัวเองมากกว่าเรา ประเด็นของผมคือว่าต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมในการจัดหลักสูตรด้วย

วิทย์ อยากจะยกประเด็นที่อาจารย์ฉัตรทิพย์ ว่าความรู้เพื่อความพอใจในตัวเองและความรู้เพื่อที่จะใช้ทำอะไร นั้นต่างกันตรงที่ระดับ คืออันหนึ่งเห็นได้ชัดกว่า อีกอันไกลกว่าเท่านั้นเอง ถ้าจะมองจริง ๆ ความรู้ที่เราว่าสิ้นสุดในตัวเองก็มีประโยชน์ อยู่ที่ว่าเราตีความว่าประโยชน์คืออะไร ถ้าเราตีความว่าประโยชน์คืออะไรก็ตามที่ก่อให้เกิดความสะดวกสบายทางกายได้ เราก็คือว่าสิ่งนั้นเป็นประโยชน์ อย่างนี้ความรู้ในศิลปในดนตรีไม่มีประโยชน์ ถ้าเรารู้ว่าประโยชน์คืออะไรก็ตามที่จะทำให้มนุษย์พอใจมันก็มีประโยชน์ทั้งนั้น ถ้าเขาแบ่งวิชาการทั้งหมดเป็น 3 สาขา คือ Natural Sciences, Social Sciences และ Humanities นั้นเป็นส่วนหนึ่ง แต่นิสิตควรเรียนสาขาวิชาเอกวิชาเฉพาะของตนบ้าง นิสิตที่เรียนทางวิทยาศาสตร์หรือวิศวกรรมศาสตร์ หรือวิชาอื่น ๆ ที่มีเหตุผลซึ่งกันและกัน นิสิตที่คุ้นเคยกับวิชาแบบนี้ความรู้สึกของเขาจะค่อนข้าง



ข้างรวบรัด ที่พูดมาทั้งหมดนี้ไม่ว่าจะอย่างไรอย่างนั้นจะต้องยอมรับว่าวิทยาศาสตร์เขาจะไม่สามารถบอกได้ว่าอย่างนั้นบวกอย่างนั้นลบ มีแต่ว่าอย่างนี้น่าเชื่อมากกว่าอย่างนั้นเท่านั้นเอง วิชาสังคมศาสตร์สอนให้คนเข้าใจกว้างขึ้นว่าทุกสิ่งทุกอย่างไม่จำเป็นต้องเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ส่วนวิชามนุษยศาสตร์มีประโยชน์ที่ว่าสอนให้เราพอใจในสิ่งของที่ไม่ได้มีค่าเป็นตัวเงิน ทำให้เราพอใจกับชีวิต นิสิตที่เรียนทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ก็ควรรู้วิทยาศาสตร์บ้าง มิฉะนั้นเขาจะคิดว่าทุกสิ่งทุกอย่างแหว่งไปแหว่งมาทั้งหมด ดังนั้นถ้า นิสิตทั้ง 3 สาขาจะทำให้เป็นคนโดยสมบูรณ์

ฉัตรทิพย์ ผมก็เห็นด้วย ที่ผมยกปัญหาขึ้นมาเพราะไม่ต้องการให้คนเรียนแต่ภาคปฏิบัติโดยไม่ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของวิชาที่เป็นทฤษฎี หรืออย่างที่อาจารย์วิทย์ว่าความเข้าใจในตัวเอง ผมว่าภาคปฏิบัติก็ต้องให้สัมพันธ์กับทฤษฎีเสมอ ไม่เช่นนั้นเราจะปฏิบัติไปเพราะประเพณีทำกันมา ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่ถูกนัก

เราอาจไปอีกประเด็นว่า นอกจากความรู้แล้วยังมีส่วนประกอบอะไรอีกบ้างในการศึกษาชั้นมหาวิทยาลัย

บ๊วยัย ก่อนถึงประเด็นอาจารย์ฉัตรทิพย์ ผมพยายามถามตัวเองว่า ปรัชญาหรือความเชื่อที่ว่ามันเป็นอะไร ในที่สุดก็อดไม่ได้ต้องพูดถึง *ปณิธาน* ความเชื่อก็เป็นสิ่งที่เราจะสร้าง *ปณิธาน* คือทั้งความปรารถนาว่าเราต้องการจะให้การศึกษาอะไรกับนิสิต ให้นิสิตเมื่อจบไปแล้วเป็นบุคคลเช่นไร ถ้าทั้งหมดเป็นอย่างนี้ก็เหมือนกับเรากำลังพูดถึงสิ่งสองสิ่งพร้อมๆ กัน คือทั้งจุดมุ่งหมายที่จะให้เป็นคนอย่างไร และความเชื่อในชั้นอุดมศึกษาจะเป็นอย่างไร *ฉัตรทิพย์* ผมว่ามันเกี่ยวข้องกันใกล้ชิดมากนะครับ ความเชื่อเป็นพื้นฐานที่จะตั้งวัตถุประสงค์

บ๊วยัย ตัวอย่างเช่น กิจกรรมเสริมหลักสูตรจำเป็นแค่ไหนสำหรับในชั้นอุดมศึกษาควรจะมีหรือไม่ บางคนอาจคิดว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นสิ่งที่เรียนรู้มาแล้วในชั้นประถมและมัธยม แต่บางคนอาจเห็นว่าเป็นสิ่งที่ต้องเสริมสร้างให้นิสิตชั้นอุดมศึกษา ผมเองคิดว่าเราต้องสนับสนุนกิจกรรมนี้ตามควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับความรู้ด้านวิชาการ และความรู้ที่จะให้นิสิตออกไปผจญโลก คือหมายความว่าบุคคลที่สำเร็จการศึกษาชั้นนี้ผมมองเห็นว่า เขาจะต้องไปเป็นผู้นำของสังคม

เพราะฉะนั้น กิจกรรมเสริมหลักสูตรในรูปใดก็ตาม ถ้าหากว่ามันจะมีจุดมุ่งหมายหรือสามารถทำให้เกิดความสามารถหรือสมรรถภาพอันนี้แก่นิสิตแล้ว เราก็ควรจะสนับสนุน *กอบปร* ผมมีความคิดว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรในมหาวิทยาลัยควรมีบทบาทเหมือนกัน เราอาจมองว่าเป็นวิธีการดำเนินการอย่างหนึ่งที่จะเดินสู่เป้าหมายของมหาวิทยาลัยพร้อมกับกิจกรรมในหลักสูตร คืออาจมีหลายทางสำหรับการเดินไปสู่เป้าหมายอันเดียวกัน

ผมอยากกลับมาสู่ประเด็นของอาจารย์ฉัตรทิพย์ว่านอกจากความรู้แล้วมีธาตุแท้อะไรบ้างที่มหาวิทยาลัยควรคำนึงถึง ซึ่งอันนี้ผมมีความเห็นสองส่วน ส่วนหนึ่งคือมหาวิทยาลัยจะเป็นสถาบันที่มีบทบาทกับความรู้โดยตรง เพราะฉะนั้นสมาชิกจะต้องมีลักษณะพิเศษบางประการที่เหมาะสมกับกิจกรรมนั้น เพราะฉะนั้นมหาวิทยาลัยมีความจำเป็นต้องพูดถึงคุณลักษณะของคนมีความรู้ คนสนใจความรู้ หรือคนที่เกี่ยวข้องกับความรู้บ้าง นั้นส่วนหนึ่ง ส่วนที่สองคือ เนื่องจากมีความเชื่อว่าคุณรู้มีอำนาจ มีกำลังในตัวของมันเอง เพราะฉะนั้นคนที่มีความรู้ก็อาจมีเวลาทำกิจการ ทั้งนั้นต้องมีการพูดถึงหลักปฏิบัติ

หรือสิ่งอื่นนั้นในการดำเนินชีวิตของคนที่มีความรู้ สองส่วนนี้อาจเรียกรวมกันว่าคุณธรรม และคุณลักษณะของคนมีความรู้

ฉัตรทิพย์ จะให้ความสำคัญเท่าความรู้หรือไม่ ?

กอบปร มันไม่ได้เป็นอย่างเดียวกันจึงเทียบกันยาก เพราะอันหนึ่งเป็นทัวเนื้อหาที่เป็นของที่เราต้องการจะได้ อีกอันหนึ่งเป็นองค์ประกอบของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจการนั้น ๆ

บ๊องจ๊ ผมรู้สึกว่าได้ต่างกับอาจารย์กอบปรเท่าใดในแง่ที่ว่ามองเห็นคุณธรรมเกิดได้จากความรู้ส่วนที่สอง คือส่วนที่ให้ความพอใจตัวเอง และคุณธรรมเกิดได้จากกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ กิจกรรมที่ผมพูดว่าเสริมหลักสูตรนั้นเป็นมาตรการอย่างอาจารย์ว่าจริง แต่ในแง่จุดมุ่งหมายการจัดกิจกรรมเพื่อให้คนได้ฝึกหัดนั้นก็ฝึกหัดเพื่อให้เกิดคุณธรรม นอกจากการศึกษาวิชาเพื่อความพอใจ ซึ่งก็มีส่วนเสริมสร้างคุณลักษณะที่งามให้แก่บุคคล

ฉัตรทิพย์ คืออาจารย์เห็นว่ามหาวิทยาลัยต้องทำให้เกิดคุณธรรมในทัวนิสัยเป็นส่วนช่วยหรือส่งเสริม

บ๊องจ๊ ครับ ควรทั้งเป็นเป้าหมายไว้ เป็นปรัชญาที่ควรให้มีอยู่ด้วย

วิทย์ ผมเห็นด้วยครับ แต่ประเด็นสำคัญคือนอกจากความรู้แล้ว เราควรให้ผู้สำเร็จมหาวิทยาลัยมีลักษณะหรือคุณธรรมอะไรให้ติดตัวไป คุณธรรมหรือลักษณะบางอย่างนั้นในแง่หนึ่งอาจได้จากความรู้อย่างที่อาจารย์บ๊องจ๊พูด คือความรู้บางอย่างก็เสริมสร้างคุณลักษณะของเราพอสมควร แต่ผมอยากจะให้พิจารณาว่าคุณธรรมอะไรที่เราคิดว่าสำคัญที่สุดที่เราควรสนับสนุน ผมก็คิดว่ามหาวิทยาลัยควรเป็นแหล่งสอนให้คนมีความเป็นทัวของตัวเองมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ผมอาจมีความเห็นในแง่ที่ว่ามหาวิทยาลัยไม่มีหน้าที่ที่จะสอนนิสัยคิดว่าสิ่งนี้จริง สิ่งนี้ไม่จริง สิ่งนี้ชั่ว สิ่งนี้ดี เราควรหาวิธีการสอนหรือลักษณะของวิชาที่จะปลูกฝังให้เขาคิดด้วยเหตุผลอย่างบริสุทธิ์ใจ ถ้าเขาคิดว่าสิ่งนี้ถูกเขาควรเชื่อมั่นและทำตามสิ่งนั้น ลักษณะเช่นนี้มีค่าในตัวเองและมีค่าต่อสังคมด้วย ลักษณะนี้จะเปลี่ยนแปลงสังคมให้เป็นไปตามสิ่งแวกล้อมที่เปลี่ยนแปลง ไม่ใช่ว่าอะไรที่คนส่วนใหญ่ว่าดีเราก็ต้องว่าดีด้วย ถ้าเป็นอย่างนี้ความก้าวหน้าก็เกิดไม่ได้

บ๊องจ๊ ไม่ทราบว่าจะเหมือนกับความคิดที่ผมกำลังจะพูดหรือไม่ว่าคุณธรรมที่ผมอยากให้มีคือความนึกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมแทน

ที่จะนึกถึงผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นสิ่งสำคัญ ผมว่าคุณธรรมนี้ควรที่เราจะให้แก่นิสิตเพื่อสร้างความเจริญให้แก่ประเทศชาติ

ฉัตรทิพย์ ผมว่าอาจส่งเสริมกัน คือของอาจารย์วิทย์ให้เป็นตัวเองมากที่สุด แต่ของอาจารย์บ๊วยทำให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและเพื่อนมนุษย์ มันไม่ขัดกัน

บ๊วย มันไม่ขัดกันแต่ของอาจารย์วิทย์มันอยู่ลึกในตัวของทุกคนมากกว่า

ฉัตรทิพย์ คนที่เป็นตัวของตัวเองก็ไม่ได้หมายความว่าทำประโยชน์ให้สังคมไม่ได้ **วิทย์** ผมว่ามันคนละเรื่อง โดยลักษณะมันไม่ขัดกัน แต่มันไม่จำเป็นต้องไปด้วยกัน **กอบร** ใช่ครับ มันไม่จำเป็นต้องไปด้วยกัน แต่เน้นน้ำหนักต่างกัน

ฉัตรทิพย์ ครับ มองจากคนละทาง

วิทย์ ผมมองจากแง่บุคคล อาจารย์บ๊วยมองจากแง่ของกลุ่มของสังคม

ฉัตรทิพย์ แต่คนที่เป็นอย่างตัวเองก็สามารถรวมกลุ่มได้ แต่การรวมกลุ่มนั้นแฝงไว้ด้วยความสมัครใจ

กอบร ผมคิดว่าอาจมองได้อีกแง่หนึ่งคือมองว่าอันหนึ่งเป็นลักษณะและอีกอันหนึ่งเป็นธรรม ซึ่งอาจจะอยู่คนละส่วนกัน คือการ

เป็นตัวของตัวเองก็เป็นลักษณะส่วนความรับผิดชอบต่อสังคมนั้นเข้าข่ายธรรม ในส่วนธรรมผมเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสำคัญมาก นอกจากการเห็นความรับผิดชอบต่อสังคมแล้วยังต้องเห็นความรับผิดชอบต่อตัวเอง เพราะว่าการได้ความรู้เป็นโอกาสดีจากสังคม เมื่อมีโอกาสเช่นนี้แล้วก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง อีกอย่างหนึ่งในแง่ธรรมคือความซื่อตรง ซึ่งเป็นเครื่องเตือนใจให้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบขึ้นถ้าคอยระลึกถึง เพราะว่าถ้าจะมีการปฏิบัติหลงผิดไป ความซื่อตรงเป็นห้ามล้ออันแรกที่จะยับยั้งไว้ได้ ส่วนในแง่คุณลักษณะยังมีอีกหลายประการที่คนที่เกี่ยวข้องกับความรู้ควรมี นอกเหนือจากความเป็นตัวของตัวเอง และการมีความเชื่อมั่นในความคิดอย่างที่อาจารย์วิทย์พูดถึงแล้ว ถ้าจะให้เป็นคนที่มีความรู้ดีก็ต้องมีความใฝ่รู้อยู่เสมอ เป็นการเตือนใจตัวเองว่าควรชวนหาความรู้เพิ่มเติม และจะต้องใจกว้าง เต็มใจที่จะรับฟังทัศนะแนวความคิดของคนอื่นในเรื่องต่าง ๆ

บ๊วย ที่อาจารย์วิทย์จะให้จักระกับอะไรสำคัญกว่า อาจจะไม่ได้อีกโดยตรง แล้วแต่สาขาที่นิสิตเรียน พวกเรียนสังคมศาสตร์อาจ

จะต้องเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม พวกเรียนพาณิชย์ บัญชี อาจเน้นความซื่อตรง ผมว่าจักยากเหมือนกัน เพียงแต่จั่วว่ามีอะไรบ้างก็อาจจะพอ

วิทย์ ผมไม่แน่ใจว่าคุณลักษณะที่ดีเช่นความเห็นแก่ส่วนรวม ความซื่อสัตย์จะสอนได้ในมหาวิทยาลัย เมื่ออยู่ในมหาวิทยาลัยเป็นอย่างหนึ่ง เมื่อจบไปแล้วโลกภายนอกอาจทำให้เขาเป็นอีกอย่างหนึ่ง ผมไม่แน่ใจว่าสิ่งดีเหล่านั้นจะอยู่กับเขาตลอดเวลา มันผันแปรไปตามโลกที่เขาอยู่

กอบร ผมเห็นด้วยว่าคุณธรรมและคุณลักษณะนั้นจะส่งเสริมในการสอนไม่ได้ แต่ผมคิดว่ามหาวิทยาลัยอาจให้คุณค่าแก่คุณธรรมพวกนี้ มีการยกย่อง เกียรติและปฏิบัติ ก็จะมีการส่งเสริมโดยการดูแลอย่างกัน

บ๊องจัย เช่นกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ บางทีก็ให้ความรับผิดชอบต่อสังคมไปโดยปริยาย บางทีเราไม่รู้ตัวด้วยซ้ำ

กอบร และคนที่อยู่มหาวิทยาลัยนั้นว่า เช่นอาจารย์ก็ควรแสดงคุณลักษณะเหล่านั้นได้ชัดเจนกว่า เพื่อคนที่เข้ามาอยู่ใหม่จะได้เห็นชัดว่า เป็นสิ่งที่มหาวิทยาลัยยกย่องเกื้อหนุน เมื่อมาอยู่ในสังคมนี้จะได้ปฏิบัติตาม

บ๊องจัย เรื่องของความซื่อสัตย์ได้รับการศึกษาโดยตรงเหมือนกัน เช่นคนที่ศึกษาในคณะพาณิชย์ฯ สิ่งนี้ได้รับการเน้นมาก หากมีความผิดในเรื่องใด ก็ไม่รุนแรงไปกว่าความผิดในเรื่องการซัดทอดความซื่อสัตย์

กอบร ตัวอย่างคณะพาณิชย์ฯ เห็นได้ชัดมากว่ามีการพูดในห้องเรียนได้ดั่งซ้ำ แต่ในคณะอื่นก็ไม่ชัดเท่านี้

ฉัตรทิพย์ ถ้าเราไม่มีสมมุติฐานว่าพวกนี้ซัดกันโดยแน่ชัด เราอาจไม่ต้องมีการเลือก มันอาจไปด้วยกัน แต่คราวนี้มหาวิทยาลัยของไทยได้เป็นไปตามที่เราตกลงกันหรือไม่

วิทย์ ไม่เป็นเลย

ฉัตรทิพย์ เป็นอย่างไรครับ

วิทย์ ในประเด็นแรกที่พูดกันคือความรู้ผมคิดว่า ปัจจุบันเพิ่งจะเริ่มมีแนวโน้มที่จะเห็นความสำคัญของวิชาอื่นที่ไม่ใช่วิชาชีพ

บ๊องจัย ผมว่าประเด็นนี้มีการเปลี่ยนแปลงเหมือนกัน เท่าที่รับฟังจากผู้ใหญ่สมัยก่อนว่าจะหาคนที่ทำงานเฉพาะด้านไม่ได้ เพราะฉะนั้นปรัชาสมัยก่อนอาจเป็นการให้ความรู้หลาย ๆ ด้านผสมกัน เมื่อออกไปแล้วจะทำอะไรก็ได้ แต่เมื่อระยะเวลาล่วงเลยมา ผมว่าเราก็เริ่มเน้นความสำคัญเฉพาะด้าน เฉพาะ

สาขามากขึ้น และเมื่อเราเห็นสิ่งนั้นมาแล้วเพื่อผลิตคนให้ไปทำงานในสังคม เราก็มาตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรมและความรอบรู้กันอื่นด้วย เราก็จึงเอาวิชาด้านสังคมศาสตร์เข้าไปผนวก ผมว่ามันมีลักษณะกลับไปกลับมาขึ้นกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ

กอบร ผมมีความรู้สึกว่าจะจับว่ามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ได้ปฏิบัติ ครอบคลุมตามหลักความเชื่อที่กล่าวถึงกันแล้วหรือไม่นั้นจะต้องมี formulation ที่ concrete กว่าที่พูดไปสักนิดหนึ่ง ผมขอถ่ายทอดของที่พูดถึงแล้ว ให้ concrete ขึ้นโดยพูดว่ามหาวิทยาลัยควรมีกิจกรรม 3 ประการคือ

1. ต้องเป็น แหล่ง ที่แสวงหา ความรู้ หรือพู่กันง่าย ๆ คือต้องมีการทำการวิจัยหลาย ๆ สาขาวิชา
2. ต้องมีการสอน คือต้องสอนทั้งความรู้รอบและวิชาชีพ
3. มหาวิทยาลัยทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรม และความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

ถ้าเรายอมรับการมองแบบนี้

นี้ ก็เห็นข้อบกพร่องของมหาวิท-

ยาลัยของเราได้ มหาวิทยาลัยของเรายังทำกิจกรรมบางประเภทน้อยมาก

บ๊องจ๊อ ผมก็คิดใจประเด็นอาจารย์วิทย์ ผมว่าปรัชญาหรืออุดมการณ์ในอภิปรัชญาก็มีเหมือนกันจากที่รับฟังจากผู้ใหญ่ ส่วนประเด็นที่อาจารย์กอบรยกมา ผมเห็นด้วยว่านอกเหนือจากประเด็น ที่อาจารย์ พูดถึงหนทางที่เราจะถ่ายทอดไปสู่สังคม ผมว่าก็มีบางสิ่งบางอย่างคอยสกัดกั้น คือเรื่องภาษา บางทีเราถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่สู่สังคมได้น้อยเพราะเราใช้ภาษาสูง เพราะฉะนั้นคงเป็นหน้าที่อย่างหนึ่ง คือมหาวิทยาลัยต้องหาทางพยายามให้เป็นที่เข้าใจและรับรู้ได้ด้วยวิธีง่าย ๆ

กอบร ในแง่ถ่ายทอดความรู้ผมคิดว่าน่าจะจกอยู่ในข้อ 2 มากกว่า คือในแง่หน้าที่การถ่ายทอดความรู้ มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องทำในแง่ผลิตบัณฑิตเป็นส่วนใหญ่ แต่การถ่ายทอดวัฒนธรรมจะต้องทำทางอื่น ถ้ามองในแง่นี้มหาวิทยาลัยของเราหลายแห่ง ไม่มีวงดนตรี ไม่มีคณะละคร และไม่มีกลุ่มศิลปะ ไม่มีกิจกรรมทางวัฒนธรรม ศูนย์ศาสตร์และสายอื่น ๆ รวมทั้งสาขาวิชา Thai culture หรือ Thai Study ก็มีน้อยมาก

วิทย์ หน้าที่ของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับวัฒน-

ธรรมเห็นด้วยว่าควรจะมีกำแพงไปสู่โลกภายนอกจากมหาวิทยาลัย แต่ผมข้องใจว่ามหาวิทยาลัยมีหน้าที่รักษาวัฒนธรรม คือรักษาสิ่งเก่าให้คงอยู่แล้วเอาไปแสดงต่อโลกภายนอกอย่างนั้นหรือ ผมว่าไม่ใช่ ผมว่ามหาวิทยาลัยมีหน้าที่เป็นผู้นำทางวัฒนธรรม ถ้าวัฒนธรรมควรสร้างขึ้นหรือควรมีอยู่ต่อไปก็เป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัยที่จะแสดงต่อสังคมมากกว่าการรักษาไว้เฉย ๆ

กอบร ผมเห็นด้วยและขอขยายเป็นว่า การพัฒนาถ่ายทอดและทุนบำรุงวัฒนธรรม

บ๊องจ๊ัย มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง คืออะไรที่ติดรักษา อะไรที่ไม่เหมาะสมกับกาลเวลาเราก็หาอย่างอื่นมาทดแทน

วิทย์ ผมว่ามหาวิทยาลัยควรทำหน้าที่เสนอมาตรฐานว่าอย่างนี้คืออย่างนี้ไม่ดี บัญญัติอยู่ที่ว่าทำอะไรไข้มาตรฐานอะไร ผมว่าเป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัยที่จะเสนอมาตรฐานซึ่งอาจ เปลี่ยน แปลง ไปตามยุค ตาม สมัย ของสังคม

ฉัตรทิพย์ เท่าที่สนทนากันมา รู้สึกว่ามหาวิทยาลัย ในเมืองไทยยังเข้าไม่ถึงหรือไม่ทำตามปรัชญาที่ได้พูดกันมาแต่ต้น อยากทราบว่าทำไมจึงเป็นอย่างนั้น

กอบร อุปสรรคใหญ่ที่สุดก็คือว่าตอนนี้อาจจะเป็นอย่างอาจารย์บ๊องจ๊ัยว่า ควรมีคนอยู่ในหัวของคนหลายคน แต่ไม่พอมารวบรวมเรียบเรียงให้เป็นลายลักษณ์อักษรและเผยแพร่ ไม่มีหลักยึดปฏิบัติอย่างแน่นอน ปฏิบัติตามความเข้าใจชั่วครั้งชั่วคราวช่วยยุคชั่วสมัยของแต่ละคนไป

วิทย์ ผมว่าที่จริงมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ไม่ได้ทำตามที่เราเห็นว่าสมควรจะทำ อาจเนื่องจากมหาวิทยาลัยของเมืองไทยเริ่มด้วยเป็นอุปกรณ์ของรัฐที่จะฝึกคนมีอาชีพออกมา ฉะนั้นความกึกก้องก็คิดมานาน แต่ที่ว่าทำไม่มหาวิทยาลัยจึงไม่เป็นผู้นำทางวัฒนธรรม ผมก็ยังคิดไม่ออกว่าเพราะอะไร

กอบร ผมว่าเหตุผลก็เหมือนกับข้อแรกคือว่ามัวแต่ ไปเน้นน้ำหนัก ทาง วิชาชีพ วิชาเฉพาะ มากจนไม่ให้ความสำคัญทางอื่นเลย

บ๊องจ๊ัย อุปสรรคอีกประการหนึ่งคือการบริหาร ในอดีต การเปลี่ยนแปลงในแง่ความคิดใหม่ ๆ มีน้อย อุปสรรคอาจมาจากการบริหารก็ได้

ฉัตรทิพย์ ผมเห็นด้วยกับอาจารย์บ๊องจ๊ัย ที่เราก็คิด ๆ กันนั้นก็เป็นผู้คนชั้นสูงของผู้สอนในมหาวิทยาลัย ส่วนผู้บริหารยุคเดิมที่เป็นข้าราชการแท้ ๆ เขาก็ไม่มาคิดของพวกนี้

เพราะฉะนั้นเมื่อใดที่คณาจารย์ได้มีส่วนในการจัดการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยมากขึ้น ในการกำหนดปรัชญาและเป้าหมายต่าง ๆ นี้ จะออกมามากขึ้น

อีกปัญหาหนึ่งถ้ามหาวิทยาลัยยังเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ เราจะสร้างปรัชญาของเราได้เอง หรือว่าเราจะต้องไปคิดถึงปรัชญาของรัฐหรือของรัฐบาล

กอปร ผมรู้สึกว่าปัจจุบันเรามีแนวความคิดกันว่าจะให้มหาวิทยาลัยผูกมัดกับส่วนราชการน้อยลง เช่นมีการพูดถึงมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล เพราะฉะนั้นเราควรคิดให้กว้างไว้ก็ได้ วิทย ผมไม่แน่ใจว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพของมหาวิทยาลัย จากหน่วยงาน ของรัฐบาล ไปอยู่ในกำกับรัฐบาลจะเปลี่ยนโฉมหน้ามหาวิทยาลัยหรือไม่ ผมไม่คิดว่าการที่เราอยู่ในระบบราชการนี้จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ที่เราต้องการฝึกนักศึกษาให้เป็นอย่างที่เราคิดจะมีอุปสรรค ผมว่าปัญหาของมหาวิทยาลัยอยู่ที่บุคคลมากกว่าระบบ อีกประการหนึ่งผมคิดว่ารัฐบาลเป็นผู้ที่เก็บเงินภาษีมาจากราษฎร รัฐบาลก็ควรมีส่วนที่จะให้โฉมหน้าอันนี้ไปทางไหน การศึกษาในระยะยาวต้องกลับไปสู่สาธารณะ

ฉัตรทิพย์ ผมก็เห็นด้วยว่ารัฐบาลมีส่วน แต่ไม่ใช่รัฐบาลผู้เดียว น่าจะมีผลประโยชน์ทางกันอื่น ๆ เข้ามา อย่างเช่นทางคณาวิชาการ คณาจารย์ก็ควรมีส่วนด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันสังคมอื่น ๆ ก็น่ามีส่วน เท่าที่แล้มาอาจเรียกได้ว่าหนักแต่ทางรัฐบาล

บ๊อยซ์ ผมอยากจะเสริมอาจารย์วิทย์ว่าเรื่องตัวบุคคลเกี่ยวข้อง คือทัศนคติของผู้บริหาร ตลอดจนความเชื่อของผู้บริหารต้องมีการเปลี่ยนแปลง แต่เวลาเดียวกันโครงสร้างก็น่าจะมีการเปลี่ยนแปลงด้วย ในแง่ที่ว่าให้มี flexibilities ในการดำเนินงานมากขึ้น ถ้าเราคิดกับหน่วยราชการโดยแท้ ทุกสิ่งจะต้องรับฟังผู้ที่จะตัดสินใจให้แก่เราเช่น สถานการศึกษาเป็นต้น บางสิ่งบางอย่างที่เราคิดว่าดีและเหมาะสม ในทัศนะ ของอาจารย์ ทั่วไป แม้ผู้บริหารเองเราอาจทำไม่ได้โดยเหตุที่เราคิดในระบบราชการ

วิทย์ อย่างเรื่องสถานการศึกษาที่อาจารย์ยกมานั้นถ้าเราออกจากระบบราชการไปแล้วแต่ทางรัฐบาลยังใช้ พ.ร. บ. สถานศึกษาฉบับนั้นอยู่มันก็ยังควบคุมอยู่

กอปร ผลอันหนึ่งที่เห็นชัดคืออาจารย์ฉัตรทิพย์ถามเมื่อกี้ ถ้าอยู่ในระบบราชการ

เรามีสิทธิ์หรือไม่ที่จะมานั่งคิดปรัชญาการศึกษาของเราเอง หรือว่าเราต้องไปขออนุญาตจากรัฐบาล ส่วนที่รัฐบาลควรมีส่วนควบคุมแนวของมหาวิทยาลัยเพราะว่าเป็นผู้ให้การสนับสนุนจากภาษีของประชาชน ความคิดเรื่องมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลก็มีกลไกที่จะทำอยู่แล้ว มีทางที่รัฐจะกำหนดให้มหาวิทยาลัยผลิตบัณฑิตในลักษณะนี้ลักษณะนั้นเท่าใด แต่การที่ให้มหาวิทยาลัยยึดหลักปฏิบัติดำเนินการของระบบราชการด้วยจะเป็นอุปสรรคแก่หน้าที่ของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอาจมีความจำเป็นที่จะมีวิธีดำเนินการที่แตกต่างจาก bureaucratic system ของราชการ เช่นในเรื่องระบบการเงิน

ฉัตรวิทย์ ผมขอกลับมาปัญหาที่ว่าอะไรเป็นข้อขัดขวางไม่ให้ปรัชญาของเราดำเนินไปได้ มีอะไรเป็นอุปสรรคอีกไหม?

วิทย์ ก็ส่วนใหญ่คิดว่าระบบราชการเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งไม่ใช่หรือ

บ๊องจ๊ัย นอกจากระบบราชการก็ผู้บริหารและระบบการบริหาร

ฉัตรวิทย์ และอีกประการหนึ่งคือเราไม่มีปรัชญา คือไม่ได้คิดไว้

บ๊องจ๊ัย คือเราไม่มีปรัชญาวางไว้อย่างแน่ชัด

เราอาจมีปณิธานบางประการในพระราชบัญญัติ แต่เราไม่ได้ทำ เราไม่ได้ทำให้มันเป็นผลสำเร็จโดยมีนโยบายที่แน่นอนเด่นชัด

ฉัตรวิทย์ ผมขอสรุปการสนทนาทั้งหมดในวันนี้เป็น 2 ประเด็นดังนี้. -

1. ผู้สนทนาเห็นด้วยกันว่าสำหรับมหาวิทยาลัยควรมีความเชื่อว่าคุณค่าความรู้เป็นสิ่งพึงปรารถนา ความรู้ในที่นี้คือความเข้าใจ โดยใช้เหตุผลในเรื่องมนุษย์ สังคม มนุษย์ และโลกภายนอก มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญทั้งความรู้รอบและความรู้เฉพาะ นอกจากความรู้มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมให้สมาชิกของมหาวิทยาลัยมีคุณธรรม เช่นมีความใฝ่รู้ ความคิดริเริ่ม ความเป็นตัวของตัวเอง ความรับผิดชอบต่อตัวเองและต่อสังคม และความซื่อตรง

2. ผู้สนทนามีความเห็นว่ามีมหาวิทยาลัยไทยยังไม่ได้ยึดถือและปฏิบัติตามปรัชญาดังกล่าวครบถ้วน เหตุผลสำคัญเนื่องจากมหาวิทยาลัยไทยในอดีตไม่ได้เป็นสถาบันวิชาการเป็นแต่อุปกรณ์ของรัฐที่จะฝึกอาชีพและการบริหารมหาวิทยาลัยก็ยังเป็นระบบราชการและตัวผู้บริหารบางท่านก็ยังใช้วิธีบริหารแบบข้าราชการ.